

KOORGELEIDE

Uitgave van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond

nummer 41 | oktober 2023

INHOUDSOPGAVE:

Prelude	1
Van het secretariaat Jaarverslag 2022	2
Duwen en trekken.....	6
Vanaf de orgelbank.....	12
Toelichting DO-UT-DES Muziekbladen.....	14
DO-UT-DES Muziekbladen	
Veiligheid.....	18
Volkszang begeleiden	20
Gregoriaans	22
Een kring van mensen	29
Workshop koordirectie.....	31

OMSLAG:

Wederom een kunstwerk van Els Willemsen uit Melderslo. Een werk waar chaos en schepping uit lijken te spreken.

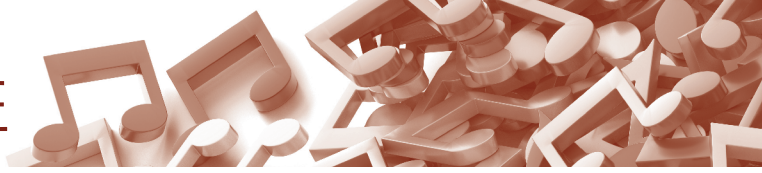
REDACTIE:

Ad Voesten
Vic. Drs. E. Smeets
Marian Verstappen (secr.)

E-mail:
koorgeleide@gmail.com

Postadres:
Postbus 470, 6040 AL Roermond

PRELUDE

Het is even wennen. Een tweejaarlijkse uitgave van Koorgeleide. Moet ik u, als ik dit voorwoord schrijf, midden in de zomer al Zalig Kerstfeest wensen? De redactie wenst u liever het hele jaar het beste toe. Vooral inspiratie en vertrouwen in uw dagelijks leven. En muzikale inspiratie en zangplezier samen met anderen.

De Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond wil u daar ook in dit jaar graag bij helpen middels het aanbieden van ontmoetingsmomenten. Cursussen om iets nieuws te leren of het al bekende op te frissen. Bijeenkomsten ter verdieping van ons geloof. Of gewoon ontmoetingsmomenten ter ontspanning. We kunnen natuurlijk heel zwaarmoedig naar de wereld om ons heen kijken.

Maar verandering begint altijd klein en vaak in het verborgene bij jezelf. Het is zoals een lied zingt "Voor kleine mensen is Hij bereikbaar". Streef er niet naar om groot(s) te zijn maar blijf klein. Want is het niet zo dat vele kleine muzikantjes een grootse symfonie kunnen voortbrengen?

Ad Voesten.

Het volgende nummer van Koorgeleide verschijnt eind maart. Kopij kunt u inleveren vóór **10 februari** bij: **koorgeleide@gmail.com** of SGV in het Bisdom Roermond, t.a.v. Koorgeleide, Postbus 470, 6040 AL Roermond.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen in te korten.

Onderscheidingen voor koor- en zangersjubilea kunnen **minimaal 2 maanden van tevoren** digitaal worden aangevraagd. Het aanvraagformulier kunt u invullen via de website van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond: www.sgv-roermond.nl

Een actueel adressenbestand is zowel voor u als voor ons van groot belang.

Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan z.s.m. te melden aan **sgv.onderscheidingen@gmail.com** En anders per post: SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. Jos Sijstermans, postbus 470, 6040 AL Roermond.

JAARVERSLAG 2022

van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond

1. Bestuur

De Algemene Vergadering werd in 2022 gevormd door de bisschoppelijk vicaris voor liturgie en kerkmuziek, de H.E.H. drs. E. Smeets, de Z.E.H. H. Notermans, secretaris, dhr. J. Sijstermans, penningmeester, dhr. J.P. Steijvers, dhr. C. Tonnaer, dhr. A. Voesten en dhr. D. Jansen. De vergaderingen van zowel het bestuur als de Algemene Vergadering werden genotuleerd door mevr. M. Verstappen.

Het bestuur werd in 2022 gevormd door vicaris drs. E. Smeets, pastoor H. Notermans, secretaris en dhr. J. Sijstermans, penningmeester, en de heer A. Voesten, adviseur.

Er vond ook in 2022 geen contactvergadering plaats met vertegenwoordigers van de dekenale Koorkringen en de contactpersonen ter plaatse. Gezien de coronapandemie en vooral ook vanwege de lange opstartfase post corona vonden er in 2022 geen ontmoetingen plaats met vertegenwoordigers van de navenante verenigingen/stichtingen in de bisdommen Breda en 's-Hertogenbosch, waarmee de SGV een inmiddels intensief samenwerkingsverband kent.

Wel was er een vergadering van voorzitters van enkele diocesane 'Gregoriusverenigingen': het was een elkaar informeren van de stand van zaken.

2. Secretariaat en documentatiecentrum

Het secretariaat maakte voor de huisvesting dankbaar gebruik van de door het bisdom beschikbaar gestelde locatie in een van de bisdomgebouwen aan de Swalmerstraat 100 te Roermond. De werkzaamheden op het secretariaat worden, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, verricht door vrijwillige medewerkers: de heer J. Sijstermans, mevr. D. Houbiers, dhr. drs. J. Steenbrink, dhr. F. Dupont en mevr. M. Verstappen. Financieel administrateur van de SGV is dhr. H. Renkens uit Elsloo, die veelal van thuis uit de administratie behandelt, i.s.m. het bestuur.

In 2022 werden de volgende onderscheidingen verleend: 8 eretekenen in brons, 67 eretekenen in zilver, 75 eretekenen in goud, 1 ereteke bijzondere verdiensten, 42 insignes voor 50 jaar, 3 insignes voor 55 jaar, 13 insignes voor 60 jaar, 21 erediploma's (met kaars). De aantallen zijn aanmerkelijk hoger dan vorig jaar, hetgeen als inhaalslag gekwalificeerd kan worden na de coronajaren. Verschillende keren werd gevraagd naar uitingen van waardering en onderscheiding bij grotere jubilea dan 60 jaar, of bij bijzondere gelegenheden: daarin is voorzien door het verzenden van persoonlijke felicitatiebrieven door de vicaris namens bisdom en SGV.

In 2021 werd i.s.m. het acolietencollege van Sittard gewerkt aan het vervaardigen van nieuwe onderscheidingen voor misdienaars en acolieten, de zogenaamde St.-Tarcisiusmedaille, die vanaf 2022 aangeboden wordt. Van de medailles met lint voor misdienaars werden er 20 aangeboden, van de respectievelijke medailles voor acolieten in goud, goud/rood, goud/rood/wit: 34, 23 en 25.

Binnen het secretariaat is tevens het documentatiecentrum gevestigd. Het centrum beschikt over een schat aan vocale en instrumentale muziekliteratuur. Het aantal beschikbare stukken is door het overdragen van koorarchieven verdubbeld van 5.000 naar 10.000. Dhr. J. Steenbrink behartigt dit documentatiecentrum. Een inventarisatie van de collectie werd online geplaatst.

3. Financiën

In 2022 werd weer een beroep gedaan op de kerkbesturen, kloosters en congregaties voor deelname aan de actie Caeciliadrieklank ter ondersteuning van de activiteiten en werkzaamheden van de diocesane SGV. Het in stand houden van een ondersteunende organisatie voor de kerkmuziek (secretariaat, documentatiecentrum, communicatiemiddelen, studiedagen, cursuswerk) vraagt aanzienlijke financiële offers.

Een financiële bijdrage van parochies, kloosters en congregaties is daarvoor

onontbeerlijk. De richtlijn voor de actie Caeciliadrieklank is een bijdrage van € 3,-- per koorzanger. In de opbrengsten in een sterk dalende lijn te zien vanwege het afnemend aantal koorzangers.

4. Relaties en communicatie

De voorzitter onderhield qualitate qua de contacten met de bisschop en de staf van het bisdom. De voorzitter is ambtshalve ook verantwoordelijk voor de Dienst Liturgie en Kerkmuziek van het bisdom.

Met de dienst Pers en Communicatie werd door het bestuur veelvuldig en gewaardeerd contact onderhouden. Van het digitale informatiebulletin van het bisdom 'Clavis' werd dankbaar gebruik gemaakt voor het publiceren van de SGV-activiteiten.

Op verzoek werd vanuit het secretariaat of het bestuur op kerkmuzikaal gebied ondersteuning verleend aan kerk- en koorbesturen, koordirigenten, organisten en cantores. Met de Stichting Verbindend Netwerk Koorzang Limburg werd een hecht contact onderhouden. De voorzitter heeft zitting in het bestuur.

In 2022 verscheen het verenigingsblad Koorgeleide vier maal. De redactie bestond uit dhr. A. Voesten, hoofdredacteur, vicaris E. Smeets, redacteur en mevr. M. Verstappen, redactiemedewerkster. Het blad kent een oplage van 1450. De SGV-Roermond meent middels het blad in een behoefte te

voorzien. Gezien de sterk gestegen kosten is besloten het blad vanaf 2023 nog maar twee keer per jaar uit te brengen. De website www.sgv-roermond.nl werd beheerd door de webmaster, aangestuurd door het bestuur. De digitale nieuwsbrief bevat de meest actuele informatie op het gebied van de kerkmuziek in Limburg alsook informatie over de koren en kerkmuzikale activiteiten.

De nieuwsbrief die thans wordt verspreid aan 1450 abonnees, wordt inhoudelijk beheerd door de voorzitter. De nieuwsbrief neemt veel informatie op en over van bevriende instellingen die navenante activiteiten organiseren.

5. Activiteiten

Over de activiteiten in 2022 kunnen we kort zijn: nagenoeg niets vond doorgang omwille van de nasleep van de coronapandemie: veel koren hebben er lang voor nodig gehad de draad weer volledig op te pakken. De belangstelling voor activiteiten was gering. Uitzondering vormde de verdiepingsbijeenkomsten Liturgische Vorming in Venray en Gulpen i.s.m. Academie Rolduc en de DLKM van het bisdom Roermond.

‘Psalmen & gregoriaans - een meditatief moment’ werd driemaal gehouden, door Cyriel Tonnaer en Ed Smeets: op 13 maart 2022 te Heel, 3 april 2022 te Smakt en 1 mei te Houthem. De drie bijeenkomsten werden goed bezocht en gewaardeerd.

Merkwaardig was het derhalve dat de najaarsbijeenkomsten in november met eenzelfde thema in Houthem te weinig aanmeldingen kende en de bijeenkomst te Smakt door een vijftiental mensen werd bezocht.

Er werd geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid een cantorcursus te volgen. Wel werd de voorzitter gevraagd een cursus te verzorgen in Den Bosch. Vanuit Limburg waren er geen deelnemers.

6. Besluit

Helaas was het ook voor de SGV een moeilijk jaar, zonder veel activiteiten. De laatste ingrijpende beperkingen rondom de coronapandemie verdwenen rond februari 2022. Zoals hierboven gezegd hebben koren er lang voor nodig gehad weer op volle sterkte te komen. Ook zijn er koren weggevallen en zangers afgehaakt. Voor het gehele kerkelijke leven, waartoe de kerkelijke koorzang behoort, geldt dat een flinke terugloop te bespeuren is.

De SGV heeft er zich aan gegeven enkele beleidslijnen uit te zetten in een aangepast beleidsplan (zie hiervoor onze site), teneinde ook in 2023 en erna dienstbaar te kunnen zijn aan de liturgie van de kerk en veel mensen veel zang- dan wel luistervreugde te kunnen bezorgen.

Een bijzonder woord van dank aan de vrijwilligers, kerkmusici en koorzangers die in de parochie regelmatig en vaak belange-

loos hun medewerking verlenen. Tevens is een welgemeend woord van dank op zijn plaats aan de medewerkers op het secretariaat die geheel vrijwillig en pro Deo hun werk verrichten en op wie nimmer tevergeefs een beroep werd gedaan.

Het bestuur van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond.

VAN HET SECRETARIAAT

Twee keer per jaar valt "Koorgeleide" bij u door de brievenbus. Een blad vol van kerkmuziek. Een blad met meningen en feiten. Soms ernstig van toon maar toch licht verteerbaar. Hoe meer betalende leden zich willen engageren, hoe langer wij "Koorgeleide" op papier kunnen blijven uitgeven. Een papieren periodiek is in deze digitale tijden een steeds zeldzamer fenomeen. Maar voor ons, zolang het mogelijk is, een bewuste keuze.

**Stuur een mailtje met naam en adresgegevens naar:
info@sgv-roermond.nl
t.n.v. Jos Sijstermans.**

**€ 10,-
voor één jaar!**

DUWEN & TREKKEN

Niet eerlijk

Het is niet helemaal eerlijk. Het stond prominent in de krant in een artikel van iemand die een nieuw bestaan als uitvaart-goeroe had gevonden. 'Ik was in een kerk bij een uitvaart en er was niets persoonlijks aan. Voor een persoonlijk afscheid moet je bij mij zijn'. Waarom dat niet helemaal eerlijk is? Als de man in kwestie die ervaring inderdaad opgelopen heeft, klopt het. Maar het hoeft natuurlijk niet te kloppen wat de man zo voor de vuist weg zegt. En ook: om daarmee alle kerkelijke uitvaarten als onpersoonlijk te bestempelen, zoals menigeen dat tussen de regels door leest en zoals ook menige uitvaartondernemer daarmee adverteert, dat is niet eerlijk en doet geen recht aan de toegewijde inzet van menige pastoor en parochie. En het doet

al helemaal geen recht aan de ervaringen van ontzettend veel mensen met de uitvaartliturgie van de kerk.

Ik heb altijd alle aantekeningen van uitvaarten bewaard. Tel eens uit: vijftieng jaar lang elke week gemiddeld twee. Dikke 2500? Nog nooit - nog nooit! - heeft achteraf iemand ooit gezegd dat het niet persoonlijk zou zijn. Integendeel, er zitten bij die aantekeningen heel veel bedankkaarten maar ook hele brieven waarin mensen blijken diep geraakt te zijn juist door het persoonlijke karakter van de uitvaartliturgie van de kerk zoals die gevierd is voor hun vader of moeder of partner. 'Mijn oma is als een koningin begraven', schreef eens een kleinkind. Of onlangs gebruikte stevige kleinkinderen van in de twintig, die zo goed als nooit echt in de kerk waren geweest, de term 'uitgebalanceerd' over de uitvaart van hun opa, geraakt als ze waren door de persoonlijke aandacht maar ook door het krachtige geloof en de hele sfeer en waardigheid van de kerkelijke uitvaart. Dat hadden ze niet verwacht en ze waren danig onder de indruk. Als de reacties wat uitgebreider verwoord worden gaat het meestal erom dat mensen diep geraakt zijn door het op- en uittillen van dit heel

concrete leven naar het mysterie van het leven, in Gods hand geborgen. En dat is ook waar de kerk voor tekent. Waar de kerk zelf voor is...

Toen het bisdom een jaar of zeven geleden wilde komen tot een handreiking over hoe om te gaan met uitvaarten anno nu gingen daar heel wat gesprekken en vergaderingen aan vooraf, om zo goed mogelijk in kaart te brengen wat er allemaal leefde en speelde en hoe daarop gereageerd zou kunnen of moeten worden. Het bleek al gauw dat het menige parochie en zeker de priesters zwaar op de maag lag om steeds maar weer geconfronteerd te worden met uitbreidende wensenpakketten van families. Doorgaans zijn de wensen goed in te passen - een woordje, eigen voorbede, een lezing verzorgen, kaarsen aanmaken, de kist zelf dragen, foto bij de kist - maar

hoe langer hoe meer wordt het wensenpakket verzwaard: eigen muziek, eigen cd's, beelden, bewegend beeld... Veel kan, maar niet zelden worden deze vragen als eisen op tafel gelegd en heeft de pastoor de indruk louter nog gedoogd te worden met de eigenlijke boodschap van de kerk.

Bij verschillende vergaderingen ben ik als vicaris op verzoek destijds zelf aangeschoven. Het is niet eens zo ver weg van de plaats waar ik nu woon en werk dat de collega's bij de bespreking met hun ziel onder de arm liepen bij dit thema. Niemand van hen was gelukkig met de gang van zaken: als je één cd toestaat krijg je de vraag waarom geen twee, als je twee sprekers toestaat vindt men dat drie ook moet kunnen (dan moet de pastoor in de rest van de Mis maar wat schrappen), en als je eenmaal videobeelden de kerk in haalt,

waar eindigt dat dan? Met de toegankelijkheid van techniek gebeurt het dadelijk nog dat de stem van de overledene zelf nog gaat klinken als een laatste woord ten afscheid. Het laatste woord is dan... niet meer aan God, maar aan onszelf.

Een jonge buitenlandse collega toonde zich ontdaan en gekrenkt omdat een familie hem had gezegd dat God niet zo hoefde wat hen betreft, als de racefiets maar een centrale plek had. En het eeuwig leven, kapelaan, daar gelooft toch niemand meer in? We vierden het leven en toosten er op! Terwijl het de taak van een priester is en blijft mensen bij God te brengen.

Als de feitelijke boodschap van de kerk enkel nog in de marge of als een sausje erover heen gaat en niet meer substantieel is, kom je een priester toch echt aan zijn geweten. Tegenwoordig is menigeeen gauw op zijn tenen getrapt en gekrenkt. Nou, laat de kerk dan eens met de tijd

meegaan en zich gekrenkt voelen, diep gekwetst, door wat menigeeen van de kerk eist...

Overigens (kleine excursus): laatst leidde ik een groep kinderen uit Oekraïne rond in de Grote Kerk. Waar wij - ook met uitvaarten - gemakkelijk het priesterkoor oplopen om ons dingetje te doen, als ware het een soort podium, bleven de kinderen stomverbaasd beneden aan de trappen staan toen ik hen uitnodigde om het hoofdaltaar van dichtbij te bekijken. Wat is er? dacht ik. Maar als iets not-done was in de ogen van deze verder niet aparte of afwijkende kinderzielen, dan was het dat je als leek zomaar het heilige der heiligen, het priesterkoor, besteeg. Wij kunnen nog veel leren van de nieuwe christelijke medelanders, geloof ik...

Zo vroeg me trouwens ook laatst de imam hoe het eigenlijk mogelijk was dat uit een kerktoeren wereldse liedjes klonken op het

carillon elk uur. Tja, ook een goede vraag... dan moet je zelf ook weer gaan denken waarom dat allemaal ook al weer zo is.

(Terug naar de cursus) Uit één van de vergaderingen rond die uitvaartenproblematieken stamt het legendarische beleid, toen het ging om cd-muziek in plaats van koor of samenzang of solist: 'We doen vanaf nu in onze kerken géén cd's meer'. Want waar ligt de grens van het toelaatbare? Is het zo gepast de kerk te verlaten met dat we 'Allemaal met de neus umhoeg' gaan, terwijl je net Christus' verrijzenis uit de doden hebt gevierd? 'n Beetje christen staat, in plaats van te liggen. Of al die liedjes en toespraken waarin openlijk getwijfeld wordt aan een leven na de dood of zelfs aan het bestaan van God? Of dat onze enige hoop is dat de overledene louter in herinnering leeft? Het beleid luidde aldus voortaan: 'We doen vanaf nu géén cd's meer!' waarbij het genoemde 'legendarische' zat in de toevoeging: 'Of één dan...'

Men voelde aan dat er maar één remedie is om van ongewenste muziek af te komen -

want ga maar eens uitmaken dat een Ave Maria wel kan, maar er toch ook muziek is die per se niet past in de kerk - en dat is verbieden. Maar tegelijk kan de druk van families zo groot worden - ik heb wel eens gezegd dat ik een cd wel toelaat als men mij het mes op de keel zet, waarop de familie doorgaans wel aanvoelt dat dat ook weer niet de bedoeling kan zijn - tegelijk kan de pressie zo hoog oplopen dat men dan toch maar - al is het onbevredigend - van ellende één cd toestaat. Maar welke zichzelf respecterende beroepsgroep wil zo werken? Je bent ambachtelijke slager, maar wordt gevraagd naar kiloknallers.

En al de beelden? Maak maar eens uit wat wel of niet gepast is. Onlangs was ik zelf op een koffietafel na een uitvaart van een dierbare vriendin. Mooie foto's werden geprojecteerd op de wand van de zaal. Maar ik vond het zeer ongepast dat haar kinderen haar ook showden in bikini en in benevelde toestand na een zware carnaval. Waarom moet dit gedeeld? Met mij en met velen die een heel andere relatie met haar hadden? Met mensen die daar niets

mee te maken (willen) hebben? Maar dit is toch het laatste wat je wil in een kerk? Wil je beelden vertonen worden er op vandaag ook kwaliteitseisen gesteld. Dat betekent dat je grote schermen de kerk in moet rijden. En waar komen die dan vóór te staan...? Iets zal moeten wijken. Dat zal Gods altaar dan wel zijn.

Het is de taak van de kerk en haar priesters mensen bij God te brengen. En dat zal dan ook in alles uit- en door moeten stralen in zeker ook de wijze van vieren in de kerk. Onze dierbaren staan aan de hemelpoort en mogen rekenen op ons gebed. Wij draaien ondertussen lievelingsmuziek en laten foto's zien... Rondom dat gebed past een serene ingetogenheid, die je niet mag doorbreken met al te veel nadruk op het leven dat geweest is of op de beleving van nabestaanden. Bij de begrafenis van de koningin van Engeland was het Nederlandse commentaar dat er (te) weinig emotie was.

Dat commentaar hoor je in geen enkel ander land of bij geen enkele andere religie. Cultuurarmoede? Goed, die verander je niet meteen, maar je hoeft het ook niet aan te wakkeren of te koesteren. We leggen het leven juist zoals het geweest is in Gods hand en laten Hem uitmaken wat goed is. Dat doen we in groot vertrouwen op zijn barmhartigheid. De gebedsrichting van de hele uitvaartliturgie is duidelijk: ook de overledene ligt met het gezicht naar het altaar, anders dan in het crematorium of bij de afscheidsviering in de zaal. Wij hoeven God niets te vertellen over dit leven: alles wat aan de liturgie wordt toegevoegd, doen we niet voor de overledene of voor God, maar puur voor onszelf... En wij mogen daarin nooit de overhand hebben. 'Mam, je zou nooit gewild hebben dat er lang gesproken zou worden bij je uitvaart...', maar desalniettemin doen we dat toch. Tja... Dan moet je het trouwens nog positief waarderen dat ze wel degelijk

met mam naar de kerk zijn gekomen, want de lijst van gestorvenen die ik gekend heb, die niets liever dan een Mis in de kerk gewild zouden hebben, maar waar de familie anders besluit, wordt bijna wekelijks langer.

Uiteindelijk is in de campagne geformuleerd hoe het bisdom in deze in de wedstrijd zit: familie kan de kist dragen, kaarsen ontsteken, lezing en voorbede verzorgen en een in memoriam uitspreken. Wat muziek betreft gaat het bisdom uit van livemuziek, zoals ook bloemen en kaarsen en alle andere dingen in de liturgie live zijn. Qua repertoire is veel mogelijk, zij het op gepaste momenten in de dienst.

Het voordeel van live is dat niemand het in zijn hoofd haalt ter plekke iets te zingen wat er ver naast zit. CD's hebben daar geen moeite mee: dat draait gewoon mechanisch af, vraagt nergens naar en zit nergens mee. Veel andere wensen kunnen wellicht een betere plek krijgen in het crematorium of na afloop op het kerkhof dan wel in de rouwkamer of bij de koffietafel. Niet alles hoeft toch ook in dat ene uurtje kerk, dat eigenlijk gereserveerd is voor oprecht geloof?

Het is en blijft verwonderlijk dat mensen beweren dat veel uitvaarten niet meer in de kerk plaatsvinden omdat daar niets mag. Veeleer gaat het om een geloofscrisis: uiteindelijk zou men wel nog willen kiezen voor de ambiance van de kerk, maar niet voor haar geloof. Daar raak je dan ook weer aan het geweten van de kerk en haar bedienaren... Als mensen niet meer naar de kerk gaan, omdat hun cd er

niet gedraaid mag worden... daar zit iets helemaal fout in aanvoelen van waar een kerk voor dient!

In naam van de penningmeester van de kerk wordt nogal eens gepleit voor meer inkomsten door ruimhartig alles toe te staan. Tja, ik heb eens ooit tegen een door-drammer gezegd dat zijn vrouw ook te verhuren is en dat dat veel geld kan opleveren. Het is maar wat je heilig is. En met een paar uitvaarten meer per jaar wordt het structurele financiële tekort echt niet opgelost, evenmin het ontbreken van effectieve betrokkenheid.

Iedere pastoor zal zijn best doen - zijn uiterste, stinkende best - om uitvaarten zo persoonlijk mogelijk in te vullen. De rijke ervaring leert dat niet elke toevoeging ook een verrijking is. En dat we zeker geen toevoegingen van buiten nodig hebben om iemand met alle waardigheid en plechtig, en tegelijk heel persoonlijk te begraven, lees: bij God te brengen.

Ik vind het bijzonder mooi en eervol werk om te mogen doen, als priester, als man Gods. Maar dan moet je wel God in ere laten, absoluut, en Hem niet op de koop toe nemen, want dan tred je echt op zielen...

Het is mooi om te zien dat koren (zover ze het al niet hadden) de laatste jaren opgeschoven zijn van het concertpodium naar wezenlijk onderdeel van de liturgie. Zo waren en zijn ze en alle actoren in de liturgie immers ook bedoeld.

Ed Smeets

VANAF DE (ORGEL)BANK

Kerkmusicus zijn is al sinds mensenheugenis een beroep. Een roeping waar ook een financiële vergoeding tegenover staat. Ook een pastoor krijgt immers betaald. Over de vele uren voorbereidingswerk en studie zullen we het maar niet meer hebben.

In vroegere tijden (lees o.a. de tijd van Bach) kreeg de kerkmusicus naast zijn geldelijke beloning ook vaak een vergoeding in natura. Bijvoorbeeld voldoende stookhout voor een jaar. Of een ruime voorraad aardappelen. Kaarsen voor in huis of blanco vellen papier. Deze contracten werden meestal afgesloten samen met de financiële man van de kerk. De penningmeester!

“Een goede penningmeester waar zult gij hem of haar vinden?”

In mijn hele carrière heb ik er heel wat zien langskomen. De “pietje precies”, de ex bankdirecteur, de “ik heb nooit geen tijd”, de “ik ben er weg van... met de kas”, en noem ze allemaal maar op. Een

ding hadden ze allemaal wel met elkaar gemeen. Van het vak kerkmusicus hadden ze in het begin weinig kaas gegeten. Geef die jongen na de dienst toch een tientje uit de collectebak en niemand die er nog over praat toch?

Gelukkig heeft, c.q. had, de kerkmusicus ook een mooi *rechtspositiereglement kerkmusici* achter de hand. Opgesteld door de Nederlandse Kerkprovincie met daarin vermelding van de rechten en plichten bij het afsluiten van een overeenkomst. Had? Ja want helaas worden er bij gebrek aan geld nauwelijks nog vaste contracten meer afgesloten tussen kerk en kerkmusici. Dat geld vond ik altijd het meest vervelende van mijn beroep. Dat altijd maar

afwachten of je het geld kreeg. Hoe vaak heb ik niet moeten wachten, mailen of bellen voordat je vergoeding weer binnen was. En altijd was de reden van vertraging vaag. "Ik doe dat altijd de volgende maand", "Ik ben eerst drie weken op vakantie", "Oh...helemaal vergeten". Zeker als een musicus ook nog zelfstandig is en nota's mag sturen ben je overgeleverd aan de goedheid van de ander. En ja ik heb het ook meegemaakt dat ik gewoon niet werd betaald en het maar, na een paar keer vriendelijk vragen, zo heb gelaten...

Een penningmeester is eigenlijk niet anders dan een pastoor of een kerkmusicus. Hij of zij is gewoon een mens als jij en ik. Hoe vaak stellen wij niet iets uit? Dat doe ik morgen wel of volgende week of volgend jaar of...nooit! Iets doen voor een ander vereist actie en daar zit soms de

angel. Want zegt al dat uitstellen ook niet iets over hoe belangrijk je die ander werkelijk vindt?

Iemand vertelde mij dat hij zijn rekeningen altijd pas na acht weken betaalde. Eigenlijk is dat een van de vele gezichten van onderwaardering of zelfs vernedering van je medemens. Een subtiele vorm van een machtspelletje waarbij elke vorm van gelijkheid verdwenen is. En zo zien we in ogenschijnlijk kleine dingen, dat wij in onze samenleving een enorme kloof hebben gecreëerd tussen het gedachtengoed van God en ons eigen gedachtengoed. Maar op het moment dat ik dit schrijf bedenk ik me gelukkig ook: Je kunt nooit zo ver van God afdwalen dat er geen terugkeer meer mogelijk is.

Ad Voesten

TOELICHTING

DO-UT-DES MUZIEKBLADEN

Onder deze naam biedt de Sint-Gregoriusvereniging de kerkkoren en kerkmusici van de parochies in het bisdom Roermond nieuwe composities aan.

De naam is enerzijds muzikaal, anderzijds vormt zij een latijnse zin. Vertaald luidt deze: "ik geef opdat jij zult geven".

Getransponeerd naar onze intentie bete-

kent dit zoveel als: wij als diocesane SGV bieden U deze muziekbladen aan opdat U er gebruik van zult maken en dit wellicht zult honoreren met een bijdrage ter bestrijding van de onkosten.

U mag de koorcomposities legaal kopiëren en vergroten. Wij zouden het fijn vinden als u ons hiervan op de hoogte stelt.

Een teken voor Noah

Wie kent niet het prachtige verhaal van Noah en de ark. God heeft de aarde overspoeld met water uit onvrede over de mens. Maar Noah en de zijne mogen van God opnieuw beginnen. Al wordt zijn geduld wel op de proef gesteld. Lang zal Noah moeten wachten op een teken van God dat de wateren om hem heen weer aan het zakken zijn. Uiteindelijk komt dat teken letterlijk uit de lucht vallen in de gedaante van een duif met een takje in zijn snavel. Het teken dat Noah binnenkort weer vaste grond onder zijn voeten kan voelen. Het verhaal houdt ons voor dat hoe hoog het water ons soms ook aan de lippen staat er altijd hoop is en we, misschien zonder dat we het zelf zien, niet door God vergeten worden.

De muziek is deze keer een wat grotere uitdaging. Vooral leestechisch. Veel voortekens in een wat expressionistisch klankidioom. Ik denk dat de opbouw wel duidelijk is. Let even goed op de aanwijzingen betreffende de keuze van manueel en pedaal. Het werkje wordt bijna in zijn geheel zonder 16 voet in het pedaal gespeeld. Alleen in de laatste maat trekken we een 16 voet register bij.

Zoek zelf maar een passend tempo voor Noah uit. (Hij was niet de jongste!...) De duif fladdert er lustig op los om uiteindelijk moe maar voldaan van een lange vlucht in maat 19 te kunnen rusten op de rand van de ark.

Ad Voesten

Een teken voor Noah

Noah's sign

Ad Voesten

2023

Calmò

The first system of music is in 4/4 time and begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The right hand features a melody of quarter notes, while the left hand provides a bass line with eighth notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat).

Man.

Ped. + man. - 16'

The second system continues the piece, starting at measure 4. It maintains the 4/4 time signature and key signature. The right hand has a more active melody with eighth and sixteenth notes, and the left hand continues with a steady bass line.

The third system begins at measure 7. The right hand melody continues with eighth notes. The left hand bass line features some chordal textures. The key signature changes to one flat (B-flat) at the end of the system.

Man.

Ped.

The fourth system starts at measure 10. The right hand melody includes some chromatic movement with sharps. The left hand continues with a bass line. The key signature changes to one sharp (F-sharp) at the end of the system.

Man.

Vivace

13

Musical notation for measures 13-15, marked Vivace. The piece is in 7/8 time. Measure 13 starts with a treble clef and a key signature of one flat. The melody in the right hand consists of eighth and sixteenth notes. The bass line in the left hand features chords and single notes.

16

Musical notation for measures 16-18, marked Vivace. The melody in the right hand continues with eighth and sixteenth notes. The bass line in the left hand features chords and single notes.

19

Grave

molto rit.

f

Musical notation for measures 19-21, marked Grave. Measure 19 is marked "molto rit." and features a treble clef and a key signature of one flat. Measure 20 starts with a double bar line and a key signature change to two flats. The tempo is marked "Grave" and the dynamics are marked "f". The melody in the right hand consists of quarter notes, and the bass line in the left hand features chords and single notes.

22

Musical notation for measures 22-24, marked Grave. The melody in the right hand continues with quarter notes. The bass line in the left hand features chords and single notes.

Ped.

25

Musical notation for measures 25-27. Measure 25: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a whole note G2. Measure 26: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a quarter note G2, quarter note A2, quarter note B2, quarter note C3. Measure 27: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a whole note G2.

28

Musical notation for measures 28-30. Measure 28: Treble clef has a whole chord of G#4, B#4, D#5; Bass clef has a quarter note G#2, quarter note A#2, quarter note B#2, quarter note C#3. Measure 29: Treble clef has a whole chord of G#4, B#4, D#5; Bass clef has a quarter note G#2, quarter note A#2, quarter note B#2, quarter note C#3. Measure 30: Treble clef has a whole chord of G#4, B#4, D#5; Bass clef has a quarter note G#2, quarter note A#2, quarter note B#2, quarter note C#3.

Man.

31

Musical notation for measures 31-33. Measure 31: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a quarter note G2, quarter note A2, quarter note B2, quarter note C3. Measure 32: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a quarter note G2, quarter note A2, quarter note B2, quarter note C3. Measure 33: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a quarter note G2, quarter note A2, quarter note B2, quarter note C3. The word "Rit." is written above the bass staff in measure 32.

34

Musical notation for measures 34-35. Measure 34: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a quarter note G2, quarter note A2, quarter note B2, quarter note C3. Measure 35: Treble clef has a whole chord of G4, B4, D5; Bass clef has a quarter note G2, quarter note A2, quarter note B2, quarter note C3. The word "Ped. + 16'" is written below the bass staff in measure 35.

Ped. + 16'

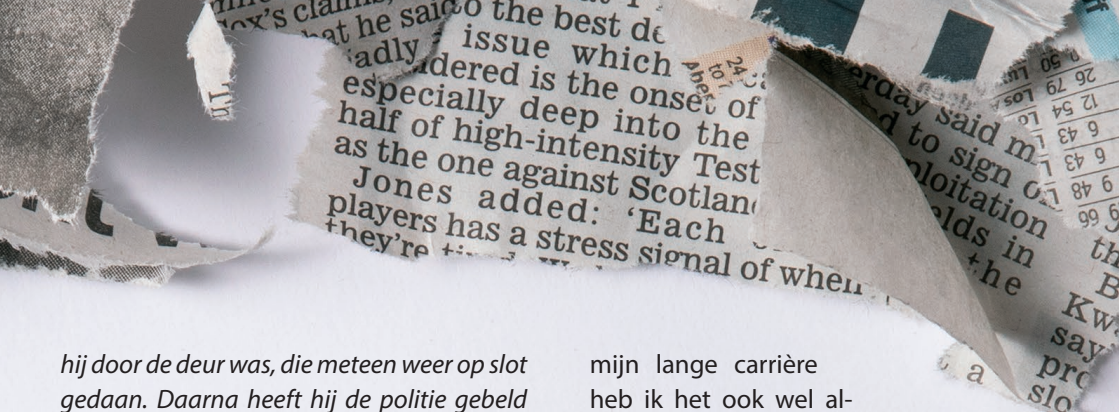
DRONKEN MAN GIJZELT EN MISHANDELT ORGANIST IN KERK GELDERLAND

Een opvallende kop in de Gelderlander van augustus 2023.

Een dronken man heeft gisteren de organist van de Lambertijkerk in Zelhem in de Gelderse Achterhoek een uur lang gegijzeld en mishandeld. Dat meldt Omroep Gelderland. De organist wist na een uur alarm te slaan, waarop zijn belager kon worden gearresteerd. De 71-jarige organist oefende gistermiddag voor de kerkdienst van morgenochtend. Op dat moment veroorzaakte de man al overlast op het plein voor de kerk. Hij zat daar al een tijd alcohol te drinken en reageerde boos op mensen die hem aanspraken op zijn gedrag. De man is op een bepaald

moment de kerk ingegaan en wist toen waarschijnlijk via een pilaar naar boven te klimmen naar de plek waar de organist aan het spelen was. "Onze organist is ernstig geschopt en geslagen, is bont en blauw en heeft letsel in zijn gezicht", zegt voorzitter van de kerkenraad Ernst van Drumpt tegen Omroep Gelderland. "Ik heb hem vanmorgen voor het laatst gesproken, toen verbleef hij nog in het ziekenhuis. Hij is echt flink te pakken genomen."

De organist wist na een uur alarm te slaan. "Hij zei dat hij hoge nood had en naar de wc moest. Toen is hij de trap afgegaan, heeft hij de deur naar boven ontgrendeld en toen

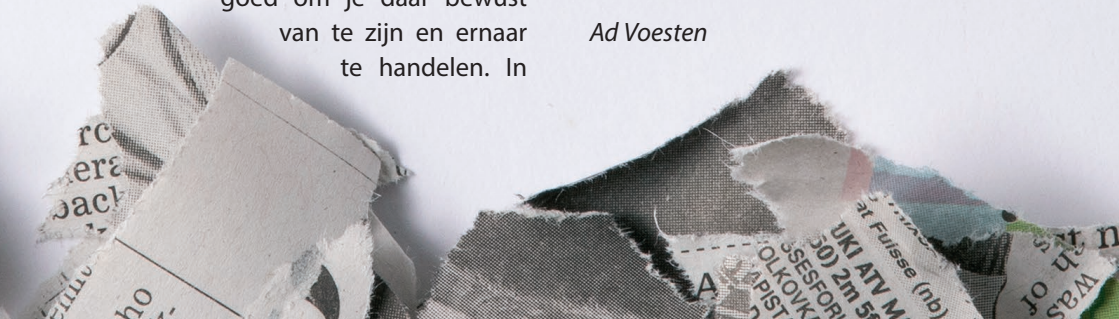
hij door de deur was, die meteen weer op slot gedaan. Daarna heeft hij de politie gebeld en die is gekomen. Daarna is de man gearresteerd."

De voorzitter zegt dat het voorval veel indruk heeft gemaakt, ondanks dat het nog erger had kunnen aflopen. "Onze organist moet deze aanval mentaal nog wel verwerken. En wij als kerkelijke gemeenschap ook. Dat wordt een heel proces", zegt Van Drumpt. "Vrijdag rond 12.00 uur zaten we nog met elkaar in de kerk om te bidden voor de mensen in Oekraïne, en een paar uur later wordt onze organist zwaar mishandeld. Het is niet te geloven."

De veiligheid in onze kerken is in deze tijd zelden een onderwerp van gesprek. In de vele jaren dat ik als koster en organist actief was leerde je als vanzelf in te schatten wanneer het verstandig was om de buitendeuren te sluiten op momenten dat je alleen in de kerk aan het werk was. De kerkruintes zijn vaak groot en onoverzichtelijk en voor je eigen gemoedsrust is het goed om je daar bewust van te zijn en ernaar te handelen. In

mijn lange carrière heb ik het ook wel allemaal langs zien komen. De verwarde bezoekers, de oplichters, de inbrekers, de vandalen. Het gaat erom hoe we omgaan met deze werkelijkheid. Een kerk die veel kerkschatten bezit heeft veel om zich zorgen over te maken. Ik denk wel eens "wat er niet is kan niet gestolen worden". In mijn huidige parochie kregen ze van een anonieme gulle gever een duur kunstwerk. Blij als men was kwam er een artikel met foto in de krant te staan. Op zaterdag werd tijdens een feestelijke mis het kunstwerk ingezegend en in de nacht van zaterdag op zondag werd er ingebroken met waarschijnlijk als doel het nieuwe kunstwerk te ontvreemden. De echte kerkschat was echter de koster die had bedacht om het kunstwerk toch maar in de grote kluis te zetten, je weet maar nooit. En daar zit naar mijn bescheiden mening de kern van het geloof. Niet in de dingen, hoe mooi en belangrijk ze ook kunnen zijn. Maar in de mensen. Echte juwelen lopen rond. Zo voor het grijpen.

Ad Voesten

VOLKSZANG BEGELEIDEN

Eén van de taken van een organist is het begeleiden van de volkszang. In de Limburgse Katholieke Kerk is deze manier van Liturgische betrokkenheid zeker nog geen gemeengoed. Het gezamenlijk zingen van een lied is echter de oervorm van de kerkmuziek.

Met het samen zingen is de vroeg Christelijke Kerk ontstaan. In de loop der tijd zijn we door diverse oorzaken deze gezamenlijkheid een beetje kwijtgeraakt. In de Protestantse Kerk wordt er met volle borst gezamenlijk gezongen en voor de organist is daar dan ook een belangrijke rol weggelegd. Met een groot aantal mensen tegelijk zingen zonder voorbereide repetitie vergt een grote mate aan flexibiliteit van de organist. Want hoe krijg je de menigte in beweging? En hoe alert is het volk in het

volgen van de organist? Laten we beginnen bij het begin. Een duidelijk voorspel waarin de beginregel goed te horen is helpt de zingende gemeenschap met het in herinnering brengen van de melodie. Dit voorspel moet beslist zacht geregistreerd worden om duidelijk te maken dat er nog niet meegezongen hoeft te worden.

Na het voorspel volgt het moment van inademen van het kerkvolk. Zij doen dat op de eerste inzet van het orgel. Teken om te

beginnen is het wisselen van orgelklank naar een volle registratie. Op het moment van inzet van de organist haalt het volk eerst nog adem om mee te kunnen zingen. Als organist zul je de eerste noot van het lied dan ook altijd een fractie moeten verbreden om de zangers en zangeressen de gelegenheid te geven tegelijk in te zetten. Door het voorspel heeft het volk het gewenste tempo gehoord. Maar niets weerhoudt de massa ervan om haar eigen plan te trekken. Meestal wordt er te langzaam gezongen. De kunst is dan om een duidelijke begeleiding te spelen. Niet te ingewikkeld maar met duidelijke accenten. Vaak kun je sturen door net iets te snel te spelen zodat de gemeenschap in de gaten krijgt dat zij wat "gas" bij moeten geven. Wees vooral niet te eigenwijs. Voor een organist is het zeer eenvoudig om de volkszang te laten ontsporen door je eigen

ding te doen en geen rekening te houden met wie dan ook. Beetje water bij de wijn en subtiel sturen.

Alleen als het volk een totaal andere aanpak probeert door te drukken kun je als organist op je strepen gaan staan door luid en duidelijk te blijven spelen. Eventueel met een tussenspel om iedereen de gelegenheid te geven zich aan te passen aan de leiding van de organist. De organist heeft bij samenzang altijd de leiding. Sommige zangers passen zich om onbekende redenen echter nooit aan en blijven dwarsliggen. Het helpt om deze stemmen te negeren en goed te blijven luisteren naar het grote geheel. Bij volkszang is de gouden regel: "de meeste stemmen gelden".

Ad Voesten

EEN ZONDAG DOOR HET JAAR

Omdat gezangen op 'zondagen door het jaar' minder aan de orde komen dan op zogeheten 'sterke zondagen' of op Hoogfeesten, ging ik op zoek naar een onderwerp.

Tijdens mijn zoektocht viel mijn Graduale Romanum open op de 24e zondag door het jaar.

Het proprium van die 24e zondag, tevens Vredeszondag, opent met een introïtus die tot de sieraden uit het gregoriaanse repertoire behoort: *Da pacem Domine* (GR 336).

Da pacem Domine, sustinentibus te, ut prophetae tui fideles inveniatur: exaudi preces servi tui, et plebis tuae Israel.

Geef vrede aan hen die op U vertrouwen, Heer, opdat uw profeten geloofwaardig mogen blijken te zijn: verhoor de gebeden van uw dienaar en van uw volk Israël.

De tekst van deze introïtus komt uit het boek 'Wijsheid van Jezus Sirach', ook wel boek 'Ecclesiasticus' genoemd.

Na de veroveringstochten van Alexander de Grote (die koning van Macedonië was en leefde van 356 tot 323 vóór Christus) werd het hellenisme (Griekse filosofie, godsdienst, kunst en wetenschap) populair in Palestina. Het boek 'Sirach' zou je kunnen beschouwen als een poging om die nieuwe ontwikkelingen een zinvolle plaats in de joodse traditie te geven. De schrijver maakt duidelijk dat het aantrekkelijke van het hellenisme al lang deel uit maakte van het eigen joodse geloof. In

feite is het boek één lange poging om de inwoners van Juda er van te weerhouden over te stappen naar het hellenisme, door hen op hun eigen joodse traditie te wijzen. Het tweede gedeelte van het boek Sirach, waar de introïtus uit afkomstig is, gaat vooral over de Hebreeuwse samenleving en over het belang van eendracht, vriendschap en harmonie, zowel in het privéleven als in groter verband. Verbonden met psalm 122 lijkt het me een heel toepasselijk thema op een Vredeszondag!

Het zinsdeel dat het hoogtepunt vormt van de compositie bevindt zich meteen aan het begin: *Da pacem Domine*, Geef vrede, Heer! De hier gebruikte intonatieformule geeft aan deze smeekbede bijzondere nadruk. Er wordt door de psalmist om vrede gesmeekt voor allen die op God hun hoop hebben gesteld, in het bijzonder voor zichzelf (*servi tui*, uw dienaar) en voor het hele volk Israël (*plebis tuae israel*, uw volk Israël).

Met enige fantasie kun je in de intonatie iets van introitus *Rorate caeli* horen, sommige klanken doen mij er aan denken. Nog duidelijker lijkt de eerste zin van *Da pacem* op de openingszin van introitus *Statuit* (GR 445), melodisch bijna helemaal hetzelfde. Ofschoon het steeds terugkerende ge-

bruik van de *si-b* de melodie een zachtere of tedere klank geeft, roept de herhaling van motieven toch enige nadruk op. Het motief op *sustinentibus*, *tui* en *preces tuae*, met name bij *tuae* vanwege de inzet op een terts, versterkt op een warm aandoende manier de smeekbede van de dienaar en het volk Israël.

Met het graduale *Laetatus sum*, een tekst uit psalm 122 (121) (een pelgrimslied), heeft de gregoriaanse componist een ruime melodie geschapen die enkele keren tot aan de bovengrens van de 7e modus reikt en geeft daarmee sterke emoties ruimte wanneer er aan de geliefde stad Jeruzalem, de woonplaats van God (*domus Dei*) tussen zijn volk, gedacht wordt.

en haar overvloed aan gaven. Er is overigens weinig vrede geweest in deze omstreken stad, waar het huis van God en het huis van de koning naast elkaar stonden. De pelgrim, die vol vreugde de stad Jeruzalem bezocht, voelde zich geroepen om zich in te spannen voor de toekomst, een toekomst waarin alles goed zal zijn, in het Hebreeuws wordt het nog mooier gezegd: een toekomst waarin alles 'volkomen zal zijn'.

Ook al heeft het graduale dezelfde tekst als de psalmodie van de introïtus, de melodische stijl is totaal verschillend. De introïtuspsalmodie is syllabisch van aard, het graduale melismatisch. De melodie van het respons vormt een van de prachtige Gregoriaanse zinnen, die vooral in de 7e modus voorkomen. Het hele respons vormt één grote zin. De hele deel-streep na *mihi*, de pauze midden in de dalende helft van de zin, kan daarom volgens mij beter door een halve deelstreep vervangen worden. Ofschoon de melodie van het graduale een originele indruk maakt, laat het gezang toch ook de opbouw van een psalmodie zien: intonatie op *Laetatus* en op *Fiat*, een middencadens op *mihi*, *pax* en *abundantia*, en een slot-cadens op *ibimus*, *tua* en op *tuis*. Het melodisch hoogtepunt van dit gezang treffen we aan op het woord *virtute* (kracht) en wordt van beide kanten omringd door gelijksoortige melodieën op *pax* (vrede) en *abundantia* (overvloed). Daarmee vormt het een treffende uitbeelding van de tekst. In een prachtige slotcadens eindigt deze imposante Gregoriaanse compositie.

Het Alleluia met het vers *Timebunt gentes*

Het graduale *Laetatus sum* (GR 336) is een meesterwerk met een intieme en diepe vreugde volgens Dom Gajard, die als opvolger van Dom Mocquereau vanaf 1914 tientallen jaren koorleider in de Benedictijnenabdij te Solesmes was:

Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. Vs. Fiat pax in virtute tua: et abundantia in turribus tuis. Ik verheug me over hetgeen mij gezegd is: naar het huis van de Heer zullen wij gaan.

Vs: Vrede zij er in uw sterkte en overvloed binnen uw torens.

Net zoals de psalmodie van de introïtus is de tekst van het graduale responsorie uit de hierboven genoemde pelgrimspsalm genomen. Het graduale bezingt de opgang naar Jeruzalem, de stad van vrede met haar verheven tempel, haar sterkte

(GR 337) prijst de heerschappij van God over de hele wereld, een heerschappij waaraan alle volken en alle heersers van de aarde onderworpen zijn.

Alleluia. Timebunt gentes nomen tuum, Domine: et omnes reges terrae gloriam tuam.

Alleluia. De heidenen zullen ontzag hebben voor uw Naam, Heer: en alle vorsten der aarde voor uw heerlijkheid.

universele in ruimte (alle volken) en in tijd (van geslacht tot geslacht). Op die manier krijgen psalmen een bredere horizon, dan bidden we namens velen.

De complexe modale structuur van de melodie laat ons inzien dat dit gezang niet tot het oorspronkelijke gregoriaanse repertoire behoort, ofschoon de melodie toch al te vinden is in enkele Franse en Italiaanse handschriften uit de 10e en de 11e eeuw.

Psalm 102 wordt ook wel het 'gebed van een arme' genoemd, waarschijnlijk omdat deze psalm de basis van ons bijbelse bidden blootlegt: God kan de smeekbede van de armen niet afkeuren. Dit gegeven zien we vaker in de psalmen terug. Het belangrijkste wat we uit deze psalm kunnen leren is dat we niet op individuele basis bidden, maar dat we bidden vanuit een bezorgdheid om het collectieve, dat we begaan zijn met het

Zowel in het offertorium *Sanctificavit Moyses* als ook in de communio *Tollite hostias* is er sprake van offers die voor God gebracht worden. Terwijl in het muzikaal zeer omslachtige offertorium het slachten van offerdieren en het aanbieden van brandoffers aan de orde wordt gesteld, ligt in de muzikaal sobere communio de nadruk meer op een geestelijk offer, het zich toewijden van de mens aan God tijdens de

aanbidding van God. Daartoe worden de zangers en toehoorders uitgenodigd bij het tekstgedeelte 'adorate Dominum' (aanbidt de Heer!) door een melodische beweging die zich lettergreep voor lettergreep steeds dieper, zelfs tot het diepste punt van de melodie, 'afbuigt'.

De tekst van het *offertorium Sanctificavit* Moyses (GT 338) luidt als volgt:

Sanctificavit Moyses altare Domino, offerens super illud holocausta, et immolans vicitmas: fecit sacrificium vespertinum in odorem suavitatis Domino Deo, in conspectu filiorum Israel.

Mozes wijdde een altaar voor de Heer, droeg

zijn. Er zijn twee verschillende soorten regels: regels die altijd gelden, en regels die zeggen wat we in een bepaalde situatie moeten doen. Het bekendste voorbeeld van 'regels voor altijd' zijn de Tien Woorden, die God door Mozes op de twee stenen platen liet zetten. Hoofdstuk 24 uit boek Exodus beschrijft de eigenlijke verbondssluiting. Het vertelt opnieuw dat het volk afstand moet houden van God, dat Mozes een bevoorrechte positie heeft als bemiddelaar en dat het volk gehoorzaamheid belooft. Die verbondssluiting wordt besloten met een ritus, waarin Mozes een altaar bouwt dat de Heer vertegenwoordigt, en waarbij hij twaalf 'wijstenen' op-

richt, stenen palen om de grens aan te duiden of om als getuigen te dienen van het volk. Daarna worden offers gebracht. In brandoffers wordt alles aan God geofferd.

Met slachtoffers (= vredeoffers) wordt een gedeelte verbrand voor God, een ander gedeelte wordt gegeten tijdens een heilige maaltijd, die een belangrijk onder-

deel is van een verbondssluiting. Mozes giet bloed over het altaar, en daarna sprenkelt hij het bloed over het volk. Hij laat daarmee zien dat het volk zich aan de afspraak met God zal houden. God en mensen worden zo met elkaar verbonden. Het gesprenkelde bloed betekent: 'Wij horen bij elkaar. Iedereen kan het zien'.

er brandoffers op en slachtte er offerdieren. Hij bracht een avondoffer, vol heerlijke geur, voor God de Heer, ten aanschouwen van de kinderen van Israël.

In de boeken Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium lezen we veel wetten en regels. God vertelt precies wat hij van de Israëlieten verwacht als ze zijn volk willen

Dit statige gezang is een verheerlijking van de eredienst, in het bijzonder van de offerande, die er de bekroning van vormt. In grote aaneenschakeling klimmen de neumen op naar het hoofdaccent in het midden: *immolans victimas* (hij slachtte er offerdieren).

De verschillende muzikale zinnen, eindigend op de finale *fa*, zijn weer onderverdeeld in twee halfzinnen met een zelfde slotcadens op *la*. De eerste halfzin gaat tot *altare Domino*, de tweede halfzin gaat tot het einde van *holocausta*. Hierna volgt de hoofdzin tot het einde van *suavitatis* met een zelfde finale als bij *holocausta* (met van tevoren weer een half slot op *vesperinum*).

Op *Moyses* zien we een lichte en modale stijging naar de dominant *do*, en dat wordt nog eens herhaald op *altare*, maar nu wat sneller en blijer. In de tweede zins helft (*illud*) wordt er enigszins ongewoon gerepercuteerd op de *sol*, klinkt zelfs misschien een beetje geheimzinnig. De tweede zin zet sterker in met een motief dat lijkt op *Moyses* en voert ons met een onmiddellijke climax naar het hoofdaccent *victimias*.

Het einde van het stuk is onregelmatig van bouw. Het woord *conspectu* moeten we volgens de handschriften breed uitzingen. *Filiorum Israel* leidt ons in een eind-melodie terug naar de grondtoon *fa*. Opvallend is dat op de uitgang - *el* vrijwel iedere neum in de handschriften (Laon en Einsiedeln) verbreed is. (-*el* betekent in het Hebreeuws 'God'. *Israël* betekent (in boek Genesis) 'strijder met God').

In een A-jaar staat de communio *Tollite hostias* op deze zondag voorgeschreven in onze zangboeken:

Tollite hostias, et introite in atria eius: adorate Dominum in aula sancta eius. (GR 338)
Tilt de offerdieren op (draagt offerdieren), en treedt zijn voorhoven binnen; aanbidt de Heer in zijn heilige woning.

Deze zin uit psalm 96 roept ons in de communio op om net zoals de serafs uit het boek Jesaja naar de tempel te komen en Hem te aanbidden. (zie: Jes. 6, 1-2a. 3-8). Deze Konings-psalm, die Gods koningschap over heel de schepping bezingt, gebiedt de mensen om met Pesach naar de tempel komen, dieren te offeren en Hem te eren en te loven, omdat Hij is gekomen om recht te doen aan de aarde, aan alle volkeren.

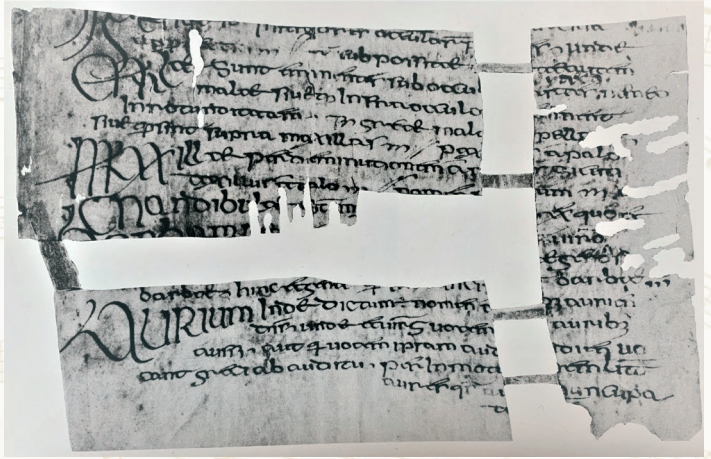
De psalmist gaat er van uit dat het heil dat Israël op Pesach in de tempel viert, voor de hele wereld bestemd is en ooit wereldwijd zal worden meegevierd. De psalm heeft drie delen, elk deel begint met een bevel ('zing', 'geef' en 'zeg'). De oproep tot aanbedding en het motief dat God komt om recht te spreken lopen vooruit op een messiaanse tijd.

Een bijzonder melodische tekstbehandeling treffen we vaker aan bij woorden die afgeleid zijn van het werkwoord *adorare*, de melodie brengt dan het *aanbidden* (= *het zich ter aarde werpen*) tot uitdrukking.

In deze communio zie we die aanbedding op een plechtig neerdalende melodie tot uitdrukking komen. In de handschriften van Sankt Gallen hebben alle clivissen op

de woorden *adorate Dominum* een epise-
ma, daarmee wordt een
zekere eerbied opge-
roepen.

Vergelijk Introitus *Omnis terra* (GT 260, 5) en het
Alleluia-vers *Adorabo*
(GT 270), daarin komt de
melodische tekstbehand-
deling nog sterker naar
voren.

In de lezingen van vandaag is vergeving
het kernwoord. In de gezangen komen
meer de begrippen aanbidding, het loven
en prijzen naar voren. De psalmist is dank-
baar en looft en aanbidt God, omdat God
onze schulden vergeeft en geen verwij-
ten blijft maken. Hij ervaart Gods onein-
dige barmhartigheid, die barmhartigheid
kunnen wij ook ervaren. Het zou ons
sieren als wij iets van die barmhartigheid

aan elkaar tonen, dat we echt in navolging
van Christus leven, echt samenleven, mee-
voelen met elkaar. Op zo'n manier kunnen
we elkaar perspectief bieden in moeilijke
situaties. Dat zou zomaar onze opdracht
op Vredesdag kunnen zijn, en tevens
een reden om dankbaar te zijn.

september 2023, Cyriel Tonnaer

EEN KRING VAN MENSEN

De Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond is een organisatie die onlosmakelijk verbonden is met het werkveld. Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw werden er steeds meer amateurkoren opgericht. En ook binnen de kerkgemeenschap werd steeds meer de mogelijkheid geboden om als amateurzangers en zangeressen de Liturgie actief muzikaal mee te kunnen gaan vieren.

Met het Tweede Vaticaanse concilie kreeg de kerkmuziek er nog een nieuwe impuls bij en werd het zingen in een kerkkoor voor iedereen toegankelijk. De kerkkoren ontwikkelden zich in een hoog tempo tot sociale instituten waarin samenkomen rondom geloof en kerkmuziek en samenkomen vanwege de sociale contacten hoog in het vaandel stond geschreven. Het verenigen in sociale verbanden met statuten nam een hoge vlucht. En daarmee ook de behoefte om elkaars behaalde zangprestaties te delen met anderen. Het samenkomen in korenavonden werd een groot succes.

Zoals men in die tijd gewend was uit het arbeidersleven kon men zich als koor aansluiten bij een overkoepelde bond. Een organisatie die vooral coördineerde en adviseerde. Maar ook onderscheidingen en diploma's kon uitreiken aan de aangesloten ledenorganisaties. De Sint-Gregoriusvereniging richtte koorkringen op om zoveel mogelijk op lokaal niveau de kerkmuziek ten dienste te kunnen zijn. De koorkringen organiseerden lokaal de bijeenkomsten en hielden contact met het lokale werkveld.

Inmiddels is er echter heel veel veranderd. Door allerlei oorzaken is de boven geschetste ontwikkeling tot stilstand gekomen en in korte tijd zijn vele koren door gebrek aan belangstelling vanuit de samenleving in de problemen gekomen. Het gebrek aan menskracht heeft ook de koorkringen bijna geheel doen verdwijnen. De Sint-Gregoriusvereniging zag zich dan ook voor de uitdaging staan om met dit gegeven zichzelf opnieuw uit te vinden en zich aan te passen aan de nieuw ontstane situatie.

Binnen het bestuur van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond is besloten om de koorkringen zoals die vanuit het verleden functioneerden niet meer actief te promoten. Dat wil zeggen dat daar waar deze koorkringen niet meer functioneren ze ook niet meer gereanimeerd gaan worden.

Natuurlijk blijft een bestaande en vitale koorkring de volledige steun van de Sint-Gregoriusvereniging ontvangen. Ook richten we onze aandacht meer op zinvolle lokale initiatieven die onze expertise vragen. In de toekomst zal het beleid van

de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond zich meer richten op scholing en begeleiding van eenieder die actief is in de kerkmuziek. We willen graag een vraagbaak en kenniscentrum voor u zijn. Een organisatie die bijeenkomsten organiseert waarin u kunt ontmoeten en kunt leren. Daarmee hopen wij recht te doen aan de mensen die de kerkmuziek een warm hart toedragen. Toch willen we ook heel graag contact houden met het werkveld.

Dit willen we doen door éénmaal per jaar een bijeenkomst te organiseren voor alle kerkkoorbesturen in onze provincie. Een kerkgemeenschap leeft in het hart van de mensen.

Wij heten u dan ook van harte welkom in een kring van mensen rondom God!

Ad Voesten

Sint-Gregoriusvereniging

in het Bisdom Roermond

Workshop koordirigent

Korte introductieworkshops - Bisdom-gebouwen Roermond

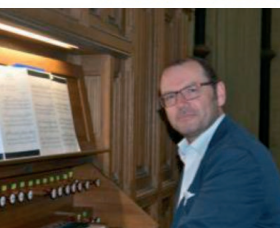
De dirigent is verhinderd. Of misschien is er helemaal geen vaste dirigent meer. En dan?

Wellicht is er deze of gene in het koor die zijn beste beentje voorzet en de leiding neemt. Of misschien wordt dat gevraagd van de begeleider achter piano en orgel.

Of misschien is het koor wel nog steeds gezegend met een goede dirigent, maar wil deze of gene zanger eens proberen of dirigeren iets voor hem is...

Om zangers of begeleiders de kans te geven met koordirectie kennis te maken organiseert de Sint Gregoriusvereniging Roermond een **kennismakingsworkshop koordirectie** in twee bijeenkomsten.

Jo Louppen is bereid gevonden een workshop in twee bijeenkomsten te verzorgen. Deze beide bijeenkomsten zijn gecombineerd met de **cantor cursus** zoals die in het najaar gehouden wordt. Immers, het gaat om begeleiden in de liturgie. Men kan kiezen voor de hele cursus, waarbij de zangles vervangen wordt door de workshops door Jo, of men kan enkel de workshops volgen. **Alle informatie vindt u op de achterkant.**

Informatie over de cantor cursus:

Waar? Bisdom Roermond, Swalmerstraat 100 (op verzoek ook op locatie)

Wanneer? Zaterdag 30 september, 14 oktober, 11 november, 25 november, 9 december & 16 december. *Telkens van 09.30-12.00 uur*

Voor wie? We gaan ervan uit dat de kandidaten vanuit en ten bate van hun parochie(s) de cursus volgen. Andere geïnteresseerden? Welkom!

Vereisten? Van een **cantor** wordt verwacht

- dat hij of zij betrokken is bij de liturgische vieringen van kerk of parochie,
- dat hij of zij een redelijk aangename stem heeft,
- dat hij of zij bereid is zich liturgisch en stem-technisch nader te vormen
- dat hij of zij een liturgische spiritualiteit bezit dan wel zich wil verwerven.

Inhoud? Zangles, muzikale vorming, liturgie en spiritualiteit van de cantor, Nederlandse liturgische zang en de weerslag daarvan in de gangbare bundels, met grote aandacht voor de concrete praktijk.

Kosten? Voor de cursist € 150,- incl. koffie/thee en cursusmateriaal. We gaan ervan uit dat (een bijdrage in) het cursusgeld gedragen wordt door de eigen parochie, waar men als cantor actief is/zal zijn.

Info en opgave? info@sgv-roermond.nl Aanmelden vóór 15 september!

Informatie over de workshop koördirectie:

Waar? Bisdom Roermond, Swalmerstraat 100 (op verzoek ook op locatie)

Wanneer? Zaterdag 25 november en 9 december, *van 09.30-12.00 uur*

Voor wie? Geïnteresseerde begeleiders van de zang in de liturgie. Andere geïnteresseerden? Ook welkom!

Inhoud? Stukje liturgie en spiritualiteit, veel praktijkes.

Kosten? Voor de hele cursus €150. Voor enkel de beide workshops €60.

Info en opgave? info@sgv-roermond.nl www.sgv-roermond.nl

KOORSECRETARIS - DIRIGENT - ORGANIST

- Aan alle parochiegeestelijken wordt één exemplaar van 'Koorgeleide' toegezonden.
- Elke koorsecretaris in de parochies ontvangt eveneens één exemplaar om dit binnen het koor te laten rouleren. **Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan z.s.m. te melden aan sgv.onderscheidingen@gmail.com En anders per post: SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. Jos Sijstermans, postbus 470, 6040 AL Roermond.**
- Een persoonlijk abonnement is mogelijk door € 10,- per jaar over te maken op ons banknummer (zie onder).

LEDEN VAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE SINT-GREGORIUSVERENIGING IN HET BISDOM ROERMOND

Vicaris Drs. E. Smeets pr., voorzitter

Eindstraat 6, 5801 CR Venray (0478 - 550 740) (voorzitter@sgv-roermond.nl)

Pastoor H. Notermans, secretaris

Kerkstraat 7, 6374 ES Landgraaf (045 - 531 23 78) (secretaris@sgv-roermond.nl)

Jos Sijstermans, penningmeester

Ir Lelystraat 180, 6419 XV Heerlen (06 - 109 215 45)

D. Jansen, Hoogstraat 11, 6017 AP Thorn (0475 - 562 187)

J. Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen (0475 - 496 456)

C. Tonnaer, Arlo 32, 6041 CJ Roermond (0475 - 582 276)

A. Voesten, Molenstraat 7, 5975 AE Sevenum (077 - 366 24 79)

Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond (SGV)

Postadres: Postbus 470, 6040 AL Roermond
(ook voor het aanvragen van onderscheidingen)

Bezoekadres: Swalmerstraat 100, 6041 CZ Roermond
(secretariaat en documentatiecentrum te bezoeken, cq. telefonisch te bereiken op: **maandag-, woensdag- en vrijdagmorgen van 10.00 tot 12.00 uur**)

Website: www.sgv-roermond.nl

E-mailadres: secretaris@sgv-roermond.nl

Telefoon: 0475 - 386 725

Bankrelatie: ABN Amro NL45ABNA0229852599
t.n.v. 'Sint-Gregoriusvereniging, postbus 470, 6040 AL Roermond'

